

СИТУАЦИЯТА В УКРАЙНА

2024 РЕГИОНАЛЕН ОТГОВОР НА БЕЖАНСКАТА СИТУАЦИЯ

ПАРАМЕТРИ ЗА ПЛАНИРАНЕ

Държавите носят основната отговорност за закрилата на бежанците. Върховният комисар на ООН за бежанците е упълномощен да осигурява международна закрила на бежанците и да подкрепя усилията на приемащите правителства, като търси финансиране и координира помощта, предоставяна от многобройните заинтересовани страни, посочени в Глобалния пакт за бежанците. Това е отразено в Модела за координация на бежанците (МКБ).

Планът за отговор на бежанската ситуация (ПОБС) е междуведомствен инструмент за планиране, координация и набиране на средства, който допринася за оперативното осъществяване на МКБ. Той е разработен в подкрепа на отговорите на приемащите правителства при ситуации с бежанци на принципа на международна солидарност. Полагат се усилия за обвързване на ПОБС с текущите национални усилия, планове и политики за осигуряване на закрила и решения за бежанците, и допълване на отговорностите, подходите и капацитета на приемащото правителство.

За улеснение оттук нататък ще се използва терминът "бежанци от Украйна", който включва бежанци от Украйна, както и граждани на трети държави, нуждаещи се от международна закрила, и хора без гражданство или изложени на риск от загуба на гражданство, според случая. Гражданите на трети страни са лица, които са избягали от Украйна, но за които Украйна не е страната им на произход, и които може да се нуждаят от международна закрила.

Целта на настоящата бележка е да насочва партньорите, отговарящи на бежанците, бягащи от пълномащабната война в Украйна, при процеса на планиране на ПОБС за 2024 г.

1. Контекст

Войната в Украйна, която ескалира след мащабната инвазия на Русия през февруари 2022 г., доведе до разселване и хуманитарна криза с епични размери. Реакцията на страните, приемащи бежанците, водена от националните и общинските власти в целия регион, беше забележителна: неправителствени организации, представители на гражданското общество и местни доброволци, много от които досега не са работили в бежански (извънредни) условия, както и общностите на украинската диаспора и самите бежанци - всички те се мобилизираха, за да осигурят защита, основни услуги и помощ на хората бягащи от насилие.

В същото време хуманитарните партньори, под общото ръководство на приемащите правителства, подкрепиха и допълниха националния отговор чрез координирани и приобщаващи интервенции. Много от тези дейности бяха отразени в първоначалния ПОБС за ситуацията в Украйна, стартиран в началото на март 2022 г., преразгледан през април 2022 г. и актуализиран през октомври 2022 г., за да се отрази променящата се ситуация и да се подготви по-добре

реакцията през зимните месеци. Последващият ПОБС, стартиран през февруари 2023 г., обхваща плановете за тази година, като се фокусира все повече върху социално-икономическото приобщаване на бежанците в приемащите ги общности.

Предвижда се за 2024 г., че ако не настъпи неочаквано развитие, движението на новоразселени бежанци към съседните страни и извън тях ще намалее значително в сравнение с първите години на реакцията. Въз основа на данните, предоставени от правителствата и налични на [Портала за оперативни данни](#) на ВКБООН, близо 6 милиона бежанци от Украйна са настанени в Европа, от които около 84 % са жени и деца, а 16 % са мъже¹, включително около 5 милиона, които са подали молба за убежище, временна закрила или подобна национална схема за закрила. Сред бежанците 23% от домакинствата посочват, че имат поне един член със специфични нужди, като например увреждане или сериозно заболяване. Петте най-големи области на произход са Киевска, Одеска, Харковска, Днепропетровска и Херсонска.

Бежанците ще продължават да правят кратки посещения, за да проверят семействата и имуществото си в родните си страни, което ще доведе до значителни движения между Украйна и страните, приемащи бежанци. Намеренията за завръщане сред разселеното население остават относително стабилни с течение на времето. Въз основа на последния Регионален доклад за намеренията на ВКБООН от юли 2023 г.,² повечето бежанци се надяват да се завърнат в Украйна един ден (62%), но само 14% възнамеряват това да се случи през следващите три месеца.

2. Стратегически цели

ПОБС за 2024 г. е организиран около 4 широкообхватни цели и 6 междусекторни теми в подкрепа на, и като допълнение на националния отговор на страните, приемащи бежанци:

- a. **Бежанците да имат ефективен достъп до правен статут, закрила и права в приемащите страни.** На 4 март 2022 г. Съветът на Европейския съюз задейства прилагането на Директивата за временната закрила (ДВЗ) за първоначален период от една година, който впоследствие беше удължен с още една година - до 4 март 2024 г. Активирането на директивата беше важен етап, който осигури на бежанците от Украйна достъп до безопасност, правен статут, права и услуги в ЕС. Много други държави въведоха подобни правни режими за бежанците, разселени от международния въоръжен конфликт в Украйна.

Макар че Директивата за временна закрила (ДВЗ) се оказа ефективен инструмент в отговор на масовото пристигане на бежанци от Украйна, непоследователното ѝ прилагане в държавите членки може да доведе до приемането на по-ограничителни подходи. Това може да попречи на бежанците да получат ефективен достъп до правен статут, права и закрила в приемащите държави, особено на тези, които са в уязвимо положение, както и на някои групи, като малцинства и граждани на трети страни (ГТС), да бъде отказан достъп до правата по ДВЗ.

След пристигането си в приемащите страни много бежанци са предприели краткосрочни посещения в Украйна, предимно за да посетят роднини, които са останали, да получат документи, за медицински прегледи, да проверят собствеността си и да получат достъп до социални услуги (като медицински грижи, медицински рецепти и др.).

Повечето бежанци съобщават, че не възнамеряват да се завърнат за постоянно в Украйна в близко бъдеще, главно поради продължаващата война и опасенията за сигурност. В настоящия момент не би било подходящо да се насърчава завръщане в Украйна. Ето защо е от решаващо значение, ако отделни бежанци решат да се завърнат в Украйна, тези решения да бъдат наистина доброволни, добре информирани и взети без фактори и стимули подтикващи за

¹ [Регионална закрила: Профилиране и мониторинг](#)

² [Живот в очакване: намерения и перспективи на бежанците и вътрешно разселените лица от Украйна, юли 2023 г.](#)

преждевременно завръщане, включително предоставяне на финансови помощи за завръщане или ограничения на възможностите на бежанците за достъп до закрила, права и помощ в приемащите държави. През юни 2023 г., ВКБООН издаде [Позиция относно доброволното завръщане в Украйна](#). ВКБООН също така повтори, че остава валидна препоръката на Службата за [против връщането](#) от март 2022 г., в която се призовава за спиране на принудителното връщане в Украйна.

Някои бежанци, които временно са посетили Украйна, съобщават, че са изпитали трудности при завръщането си в приемащите страни, главно поради прекратяване на статута на временна закрила, трудности при преминаването обратно в приемащата страна и спиране на ползите, ползвани преди това в страната на убежище. ВКБООН препоръчва посещението в Украйна с продължителност под три месеца да не засяга правния статут на лицето и свързаните с него права в приемащата държава. В случай на по-дългосрочно пътуване ВКБООН препоръчва приемащите държави временно да деактивират правния статут, а не да го отнемат или да deregистрират лицата, за да се избегне административната тежест и да се улесни подновяването на достъпа до закрила, ако е необходимо.

Към момента в ЕС се водят дискусии относно бъдещето на договореностите за временна закрила. От решаващо значение ще бъде да се гарантира, че всички лица, които не могат да се завърнат в Украйна и които продължават да се нуждаят от международна закрила в момента, в който временната закрила приключи, ще продължат да получават закрила и достъп до права в приемащите държави в съответствие с международното право. Координираният и хармонизиран подход на приемащите държави към периода след предоставянето на временна закрила ще бъде важен, за да се избегне подкопаването на ефективното сътрудничество и споделянето на отговорността, които характеризират международния отговор на ситуацията с бежанците в Украйна.

С оглед на тези предизвикателства основните дейности през 2024 г. в подкрепа на бежанците от Украйна в приемащите държави ще продължат да бъдат: наблюдение на намеренията, осигуряване на достъп до закрила и права, засилване на застъпничеството пред правителствата и регионалните институции, включително по въпроси като подкрепа за координиране на законодателните и политическите механизми на ДВЗ в целия регион, подпомагане на ефективната комуникация с бежанските и приемащите общности, включително осигуряване на достъп до информация за наличните правни статуты, правна подкрепа (включително достъп до документи) и начини за оказване на помощ.

- b. **Бежанците със специфични нужди и уязвимост да имат достъп до целенасочена подкрепа и помощ.** Според последния регионален анализ на ВКБООН за закрила, около 84% от бежанците от Украйна са жени и деца, а 22% от интервюираните домакинства имат поне един член със специфични нужди, като например хора с увреждания, сериозни заболявания и възрастни хора. Въз основа на резултатите от наблюдението на закрилата на ВКБООН процентът на разделените семейства сред бежанците от Украйна е 70 %, а 4 % от домакинствата включват разделени деца, което излага децата на допълнителни рискове, включително повишено излагане на сексуално насилие, трафик, експлоатация и злоупотреба, както и на насилие, основано на пола (НОП). Това изисква и достъп до услуги от съответните участници в процеса на закрила. Домакинствата със специфична уязвимост могат да срещнат трудности при задоволяването на социално-икономическите си нужди в приемащите държави, което води до увеличаване на рисковете за закрила и потенциален натиск върху решенията за връщане, дори при неоптимални условия в Украйна. Анализът показва, че най-важните движещи сили или прогнозни фактори за това, че бежанците планират да се завърнат в краткосрочен план, са свързани с повишената уязвимост и предизвикателствата да се издържат в приемащите ги държави. С намаляването на

помощта се увеличава потенциалът за преждевременно завръщане или завръщане при неблагоприятни условия, както и рискът от прибягване до вредни механизми за справяне.

С оглед на тези предизвикателства ще са необходими усилия за систематично идентифициране на лицата със специфични нужди и предоставяне на насочена помощ, включително чрез управление на случаи, програмиране на парични средства, цялостни инициативи за приобщаване и ефективно включване в програми за социална закрила на лицата, които не могат да работят поради възраст, здравословни проблеми или липса на възможности за заетост. Целенасочената подкрепа ще допълва или подобрява правителствените услуги за лица със специфични нужди, включително в областта на превенцията и противодействието на насилие основано на пола, осигуряването на психично здраве и психосоциална подкрепа, приобщаване на хората с увреждания и закрила на жени и деца.

Прекъсването на ключови услуги може да бъде изключително неблагоприятно за малките деца, които са изправени пред допълнителни рискове за своето развитие. В контекста на тези предизвикателства е необходим интегриран набор от услуги за ранно детско развитие в областта на здравеопазването, храненето, образованието и закрилата на детето, като се обръща специално внимание на подкрепата за родителите на малки деца при осигуряването на пълноценни грижи. Следва да се полагат постоянни усилия за осигуряване на включването на децата бежанци в риск, по-специално тези, които са лишени от родителска грижа, в националните системи за закрила на детето на страните, приемащи бежанци, като се гарантира, че алтернативните мерки за грижа за тях са в съответствие с техните най-добри интереси. Това може да включва проверка, регистрация и подкрепа за семействата, които приемат деца бежанци. Домакинствата, оглавявани от възрастни хора с деца, също могат да се нуждаят от целенасочени интервенции и подкрепа.

Въпреки всички усилия от страна на приемащите страни и правото на равен достъп до здравни услуги за бежанците, украинските бежанци продължават да се сблъскват с пречки при достъпа до здравни грижи. Затова трябва да се полагат постоянни усилия за осигуряване на справедлив и равен достъп до качествени здравни услуги. Това включва подкрепа за страните в укрепването на здравната им система, включително превенция и лечение на приоритетни здравни проблеми, като незаразни болести, майчино, новородено и детско здраве, заразни болести, като болести, предотвратими чрез ваксинация, туберкулоза, ХИВ и др. Необходими са последователни усилия за подкрепа на капацитета на здравните работници, за справяне с политическите и правните рамки, за намаляване на рисковете при закрила свързаните със здраве, за подобряване на предоставянето на информация, за наличието на здравни услуги и за подкрепа на финансирането на здравеопазването, за да се осигури равен достъп до здравни услуги. Това ще включва подобряване на здравето и благосъстоянието на бежанците с повишена уязвимост, като например децата и жените, както и етническите малцинства, ЛГБТИ+ лицата, възрастните хора и лицата с увреждания и/или специфични нужди. Необходима е непрекъсната подкрепа за страните при събирането и разпространението на информация за преобладаващите пропуски в достъпа и добрите практики по отношение на достъпа до здравни услуги, включително информация и услуги в областта на сексуалното и репродуктивното здраве (СРЗ).

От съществено значение продължава да бъде интегрираното предоставяне на психично-здравна и психосоциална подкрепа (ППЗСП) в рамките на цялата реакция в области като здравеопазване, закрила, закрила на детето, насилие основано на пола, борба с трафика и помощ на жертвите, образование и препитание продължава да бъде от съществено значение. Това изисква многопластов подход, който включва укрепване на системите за подкрепа на семействата и общностите. Стъпките включват гарантиране на предоставянето на психосоциални дейности и интервенции в общността, които се основават на съществуващите индивидуални и общностни ресурси, устойчивост и капацитет. Осигуряване на психосоциална подкрепа чрез управление на случай и гъвкави психологически интервенции, които могат да се прилагат както от обучени и наблюдавани специалисти, така и от неспециалисти, както и достъп до клинични психиатрични грижи за тези, които се нуждаят от специализирани услуги.

Достъпът до жилища на достъпни цени остава предизвикателство в някои райони, а местата за общо настаняване продължават да се използват за настаняване на бежанци за продължителни периоди от време. Необходими са съгласувани усилия, за да се осигури достъп до социални жилища или целенасочена подкрепа за покриване на разходите за по-дългосрочно самостоятелно настаняване, особено за уязвимите бежанци. Местата за общо настаняване следва да бъдат постепенно закривани, тъй като на бежанците се предоставят по-дългосрочни възможности за настаняване, в сътрудничество с общините, водени от принципа да не се вреди, и с оглед на най-добрия интерес на жителите.

Укрепването на безопасния достъп до цялостни и качествени многосекторни услуги за справяне с насилие основано на пола, включително управление на случаи, възможности за безопасност, здравеопазване, включително сексуално и репродуктивно здраве, психосоциална подкрепа и правна помощ, ще продължи да бъде от решаващо значение за предотвратяването, смекчаването и реагирането на насилието основано на пола. Езиковите и културните особености играят важна роля. Сътрудничеството с правителствени агенции и международни, национални и местни организации и доставчици на услуги за укрепване на предоставянето на услуги, свързани с насилие основано на пола, и координацията между специализираните ответни мерки ще бъде от ключово значение. По същия начин дейностите за минимизиране на рисковете от насилие основано на пола в рамките на общностите и в хуманитарната сфера ще продължат да бъдат от съществено значение. Укрепването на капацитета на партньорите, кампаниите за повишаване на осведомеността и инициативите за ангажиране на общностите предизвикват вредните норми и насърчават равенството между половете и участието на жените и момичетата.

Вземането на мерки по отношение на специфичните уязвимости и нужди на по-възрастните бежанци е важно, за да се гарантира тяхното достойнство, безопасност и ефективно включване в хуманитарната помощ. Много от тях са преживели травми и загуби по време на войната и разселването, което увеличава рисковете за проблеми, свързани с психичното здраве и психосоциална подкрепа, и други рискове за здравето, включително влошаване на хронични състояния или поява на нови, които изискват осигуряване на подходяща подкрепа. Физическите предизвикателства, финансовите затруднения, езиковите бариери и ограниченият достъп до ресурси могат да попречат на способността им да посрещнат основни си нужди и да получат достъп до основни услуги. Освен това по-възрастните бежанци могат да се сблъскат със социална изолация и липса на семейна подкрепа, което може да се отрази неблагоприятно на цялостното им благосъстояние.

Следва да се положат допълнителни усилия за идентифициране и включване на бежанците с увреждания в националните услуги, включително чрез признаване на удостоверения за инвалидност, издадени в Украйна, достъпно настаняване, идентифициране и намаляване на пречките пред услугите, наличие на достъпна информация и комуникация, както и по-нататъшно ангажиране и работа с организации на хора с увреждания.

- c. **Да се утвърди социално-икономическото приобщаване на бежанците в приемащите ги общности и да се укрепи тяхната самостоятелност.** Благодарение на прилагането на ДВЗ в целия регион бежанците от Украйна имат право на работа, получават държавна подкрепа по отношение на социалното подпомагане, специализираните социални услуги и медицинската помощ, както и достъп до образователната система и настаняване. Тези разпоредби са от решаващо значение за повишаване на самостоятелността и независимостта на бежанците и им дават възможност да допринасят за местната икономика.

Въпреки благоприятната правна среда, в която приемащите правителства поемат ангажименти за ДВЗ, има специфични групи и профили, които се сблъскват с предизвикателства при ефективния достъп до права в настоящите си местожителства, което ограничава перспективите им за социално-икономическо приобщаване в приемащите държави. Заетостта продължава да бъде неотложен

проблем за бежанците - 34 % я причисляват към трите си най-важни приоритетни нужди, а 52 % работят на по-ниско професионално ниво, отколкото в Украйна. Бежанците, особено жените, продължават да са податливи на злоупотреби с трудовите правоотношения и други форми на експлоатация, включително трафик на хора с цел принудителен труд, в резултат на несигурните условия на труд, работата в неформалния сектор, липсата на познаване на законовите разпоредби и правата на работниците в приемащите страни, както и незнание към кого да се обърнат в случай на нарушаване на трудовите права.

Лицата, които изпитват затруднения при достъпа до достойна работа, съобщават за по-голяма зависимост от социални помощи и съответно за по-малка способност да посрещат основните си нужди и ограничен достъп до стабилно жилище. Необходими са допълнителни инвестиции за предлагане на подходящи езикови курсове, преодоляване на несъответствията в уменията чрез подбор на работни места, преквалификация и повишаване на квалификацията, като например признаване на умения и квалификации, предоставяне на информация и консултации на бежанците и частния сектор, засилване на достъпа до бизнес развитие и финансови услуги, разширяване на достъпа до грижи за деца и улесняване на координацията между заинтересованите страни. Увеличаването на възможностите за дългосрочно самостоятелно настаняване, включително за уязвими групи, ще продължи да бъде от съществено значение за подобряване на перспективите за социално-икономическо приобщаване.

Достъпът до държавни помощи за социална закрила е един от основните източници на доходи за бежанците и е от основно значение за намаляване на рисковете за закрила, като същевременно дава възможност на бежанците постепенно да станат самостоятелни. Три метода могат да спомогнат за подсигуриране на изпълнение ангажиментите поети от правителствата по отношение на социална закрила според постановленията за ВЗ, осигуряване достъп на бежанците до адекватни обезщетения дългосрочен достъп до обезщетения и услуги поддържан чрез други правни способности извън ВЗ: (i) увеличаване на подкрепата за бежанците за достъп до обезщетения за социално подпомагане, в тясно сътрудничество с местното гражданско общество и организациите, ръководени от бежанци, и специфично насочване на помощта за преодоляване пропуските при помощта предоставена от правителството; (ii) подобряване партньорствата с общините и продължаване на техническата помощ за министерствата, за да се гарантира предоставянето на обезщетения и услуги, да се насърчи насочването към услуги и да се осигури пространство за приемане на бежанци; и (iii) укрепване на връзките и капацитета на националните интеграционни програми на системата за убежище като алтернатива на ВЗ за достъп до социална закрила.

Продължаващото застъпничество за увеличаване на броя на децата и младежите бежанци и включването им в националните образователни системи на приемащите страни е от решаващо значение за смекчаване на дългосрочните вредни последици от принудителното разселване върху развитието и обучението на децата. Наличните данни показват, че понастоящем процентът на записване на украинските деца в националните училищни системи в страните от ЕС е средно около 40-50 %. Този нисък процент на записване се дължи отчасти на продължаващото колебание на родителите да записват децата и младежите в образователните системи на приемащите държави, липсата на физическо пространство и учебна инфраструктура в училищата, недостига на учители и недостатъчните подготвителни класове и програми за езикова подкрепа в някои от основните държави, приемащи бежанци. Към това се прибавя и изборът на много родители и разселени учащи се, да разчитат изключително на дистанционно обучение, он-лайн образование и други форми на неформално образование, докато са разселени (включително следване на онлайн учебни програми, предоставени от Министерството на образованието и науката на Украйна). Резултатът е, че стотици хиляди деца и младежи са изложени на риск да останат извън училище през 2023-2024 г., когато се отбелязва третата прекъсната учебна година поради войната в Украйна.³

Подкрепата за образованието на децата и младежите бежанци от Украйна премина от предоставянето на спешна помощ (напр. осигуряване на безопасни места за децата, първа

психосоциална помощ, неформално образование) към по-дългосрочно включване и записване в националните образователни системи на приемащите държави. Ключов приоритет е връщането на децата и младежите бежанци във формални учебни заведения, където те могат да се възползват от дългосрочна стабилност в образованието, социално взаимодействие с приемащите общности и подкрепа в училище. Поради това усилията в областта на образованието следва да се съсредоточат върху укрепването на системите в образователните системи на приемащите държави и подкрепата за родителите и разселените учащи се за достъп до образование в приемащите държави. Това трябва да върви ръка за ръка с постепенното премахване на по-нискокачествените и неустойчиви форми на неформално образование.

Поради това дейностите през 2024 г. следва да се съсредоточат върху подкрепата на държавите за засилване на приобщаването на бежанците към националните образователни системи, например чрез осигуряване на езиково обучение и подготвителни програми в училищата, изграждане на капацитет в училищата, мобилизиране на персонал и ресурси и разширяване на услугите за психично здраве и психосоциална подкрепа. Това следва да включва инициативи, насочени към намаляване на тормоза и насилието в училищата, както и към насърчаване на социалното сближаване.

Особено внимание следва да се обърне на юношите, които са над възрастовата граница на задължителното образование, и които са изложени на по-голям риск да отпаднат или никога да не започнат образование в приемащата държава. Ще бъде необходимо тясно сътрудничество с държавите, включително с Министерството на образованието и науката на Украйна (МОН), за координиране на подходите и за по-добро информиране на родителите относно образователните възможности, с които разполагат техните деца, и ползите от включването им в националните образователни системи.

d. **Да се укрепи социалното сближаване между бежанските и приемащите общности.**

Щедростта, проявена към бежанците от Украйна, е изключителна, но тъй като войната навлиза в третата си година, а приемащите общности са изправени пред нарастващи разходи за живот, допълнителни тежести за услугите и други социално-икономически предизвикателства, включително ограничени жилищни условия, на места, вече наблюдаваме признаци на умора. От ключово значение ще бъде противодействието на дезинформацията и оформянето на представянето и използвания език по начин, който е положителен, честен и насърчава дейностите за мирно съвместно съществуване.

³ “Отново на училище по време на война - образование на деца и младежи бежанци от Украйна в Европа”, предстояща публикация.

Особено в условията на ограничени ресурси и претоварени системи, приемащите общности ще се нуждаят от постоянна подкрепа, докато разширяват услугите и помощта си за бежанците. Тази подкрепа за приемащите общности следва да се съсредоточи върху институциите и съоръженията, използвани както от бежанците, така и от членовете на приемащите общности, с оглед смекчаване на натиска, който би могъл да породи напрежение и да ограничи възможностите за предоставяне на убежище и закрила. Следва да се обърне внимание на това как може да се разширят ограничените ресурсите, което означава, че партньорите следва да събират доказателства и да разработват интервенции на местно, а не на национално равнище. Примери за такива интервенции включват изграждане или ремонт на допълнителни класни стаи, подкрепа за обновяване на общинския жилищен фонд, разширяване на читалищата и общностните центрове, въвеждане на мащабируеми подходи към услугите за психично здраве или разширяване и подкрепа на националните здравни заведения. Признание на уменията и даване на възможност на бежанците да използват знанията и уменията си за разширяване на ограничените услуги - учители, психолози, лекари, медицински сестри и др. - създават взаимноизгодни условия, които служат както на бежанците, така и на приемащите общности.

Социалното сближаване ще бъде повлияно от това доколко успешно партньорите подкрепят правителствата в разрешаването на кризата с разходите за живот и жилищата. Въпреки че осигуряването на жилища за бежанците ще трябва да се ръководи и управлява на местно ниво, партньорите ще трябва да се застъпват за централизирана намеса на правителство както по отношение на подпомагането на търсенето на жилища за отделни лица и домакинства, така и по отношение на интервенциите свързани с предлагането, които целят да стимулират строителството на достъпни жилища и ползването на незаети имоти, заедно с подобряване на регулирането на частния сектор за наемодаване.

Участието на местните общински структури, гражданското общество и организациите, ръководени от бежанци, в отговора е важно, тъй като те играят жизненоважна роля в посрещането на разнообразните нужди и уязвимост на бежанците. Общините, местното гражданско общество и организациите ръководени от бежанци често имат задълбочено познание на местния контекст, култура и динамика на общността, което им позволява да установят доверие и контакт с бежанците. Близостта им до засегнатото население позволява за по-ефективно и целенасочено предоставяне на услуги, като гарантира, че помощта е съобразена със специфичните нужди на бежанците.

3. Междусекторни фактори

- a. **Държавна ангажираност на национално и общинско равнище.** Както беше изяснено от самото начало на отговора, хуманитарните участници подкрепят правителствата и не могат да заместят действията на държавата/ЕС. Тъй като правителствата продължават да водят и носят отговорност за реакцията на национално и общинско равнище, остава необходимостта от постоянна солидарност от страна на международната общност и практическа, специализирана подкрепа от хуманитарни организации и организации за развитие.
- b. **Поддържане на капацитет за спешни случаи.** Въпреки че отговорът сега е съсредоточен върху ефективното включване в националните системи и услуги, запазването на възможностите за закрила и целенасочената подкрепа за най-уязвимите, капацитетът за осигуряване на незабавна помощ за новопристигналите и за повишаване на капацитета в случай на рязко увеличаване на движението на бежанците също ще бъдат поддържани.

- c. **Участие на местни НПО, организации ръководени от бежанци и други организации на гражданското общество** Трябва да продължат колективните и съгласувани усилия, за да се гарантира, че националните НПО и организациите ръководени от бежанци, които играят решаваща роля от самото начало на отговора, са видими за донорите, имат достъп до финансиране и възможности за изграждане на капацитет и получават признание за централната роля, която продължават да играят. Това включва организации, ръководени от жени, и местни организации, работещи в полза на ЛГБТИК+ и хората с увреждания.
- d. **Възраст, пол и многообразие.** Съображенията, свързани с възрастта, пола и многообразието (AGD), трябва да бъдат водещи във всички аспекти на работата на партньорите по ПОБС. Необходими са колективни усилия, за да се осигури непрекъснато и смислено ангажиране на бежанците, разбиране на техните нужди и рискове за закрила чрез оценки и наблюдения, съобразени с принципа за възраст, пол и многообразие, и за изграждане на техния капацитет и търсене на закрила, помощ и решения, които отчитат техните гледни точки и приоритети.
- e. **Отговорност пред засегнатото население.** Партньорите по ПОБС ще се ангажират с целенасочено и систематично включване на изразените нужди, опасения, капацитет и възгледи на бежанците и другите засегнати лица в тяхното многообразие и ще носят отговорност за организационните решения и действията на персонала във всички интервенции и програми за закрила, подпомагане и решения. Механизмите за обратна връзка и реакция, и комуникацията с на общността на всички етапи ще продължат да бъдат от решаващо значение за гарантиране на участието на бежанците във вземането на решения, които пряко засягат техния живот.
- f. **Закрила от сексуална експлоатация и тормоз.** Всички партньори, участващи в ПОБС, следва да познават и прилагат стандартите за поведение на Междуведомствения постоянен комитет на ООН (IASC), приложими за хуманитарните работници, и да разбират отговорностите си по отношение на докладването на твърдения за сексуален тормоз и злоупотреба, както и да насърчават подход, в центъра на който са пострадалите. Бежанците и другите получатели на помощ трябва да имат достъп до безопасни, механизми за обратна връзка и подаване на оплаквания, съобразени с пола и са подходящи и за децата. Жертвите трябва да имат достъп и до информация за закрила от сексуална експлоатация и злоупотреба (PSEA), и до навременна помощ и услуги. Трябва да се полагат усилия за осигуряване на регионален обмен, учене и документиране на добри практики и подпомагане на органите за укрепване и гарантиране прилагането на принципите на закрила от сексуална експлоатация и злоупотреба.

4. Географски обхват

ПОБС за 2024 г. ще има същия обхват като през 2023 г., като главите за отделните държави ще обхващат България, Чехия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Република Молдова, Полша, Румъния и Словакия.

5. Данни за планиране на населението

Данните за планиране за ПОБС са разработени след консултации с междуведомствени партньори и правителствени партньори, за да отразят прогнозираното население, което ще се нуждае от

помощ през 2024 г.

Целевото население за ПОБС включва бежанци, както и граждани на трети страни, които се нуждаят от международна закрила, и хора без гражданство или в риск да бъдат без гражданство (напр. ромското население). В цифрите за планиране се приема, че всички бежанци и лица, търсещи убежище, ще се възползват от правна помощ. За приемащата общност цифрите са изчислени въз основа на тези, които са засегнати от новопристигналите, например поради местоположението им, и които ще се възползват от инициативи, подпомагащи бежанците, и приемащите общности.

Отделни членове на приемащата общност са включени в данните за целевото население само за Молдова, където натискът от приемането на бежанците особено натоварва местния капацитет и оскъдните ресурси. В рамките на ЕС членовете на приемащата общност не са включени в ПОБС като отделни лица, към които е насочена помощта, но дейностите по плана ще бъдат от полза за засегнатото приемащо население на общностно равнище, с оглед разширяване на ресурсите и услугите на общността, които може да са подложени на натиск поради присъствието на бежанци.

Данните за планиране на населението за 2024 г. отразяват намаление спрямо 2023 г., тъй като някои бежанци и други лица, нуждаещи се от закрила в държавите от ПОБС през 2024 г., са се преместили извън географския обхват на РПР, а останалото население се предвижда да бъде по-стабилно като брой, с по-малко новопристигнали и новоразселени лица в преход. Данните за броя на бежанците в повечето държави от ПОБС бяха преразгледани с тенденции за намаляване техният брой за 2023 г. въз основа на извършените от правителствата пререгистрации за временна закрила.

Ако обстоятелствата се променят, партньорите ще имат гъвкавостта да преразгледат данните за планиране и съответно да актуализират изискванията в ПОБС и ще се стремят да бъдат готови бързо да увеличат операциите си заедно с и в подкрепа на приемащите държави.

Цифрите по-долу все още подлежат на обсъждане и съгласуване с правителствата и могат да се променят.

Държави	2024 ПОБС данни за планиране на населението
България	70,000
Република Чехия	400,000
Естония	50,000
Унгаря	85,000
Латвия	40,000
Литва	50,000
Молдова	90,000
Полша	960,000
Румъния	110,000
Словакия	150,000
ОБЩО	2,005,000

6. Членство в ПОБС

Партньорите за ПОБС включват съответните агенции на ООН, международни и национални НПО, МФЧК и сдруженията на Червения кръст/Червения полумесец, религиозни организации, академични институции, регионални организации, общностни организации и организации, ръководени от бежанци.

Подаването на апели за ПОБС за 2024 г. ще се извършва с помощта на онлайн формуляр, който е хармонизиран във всички държави, участващи в ПОБС. Подаването на апели за ПОБС ще включва кратък въпросник за оценка на капацитета, събиране на бюджети по сектори (основни нужди, закрила, закрила на децата, насилие основано на пола, образование, здравеопазване и хранене, средства за препитание и социално-икономическо приобщаване), описание на основните дейности и техните цели. Партньорите ще бъдат включени в ПОБС след окончателен процес на оценка, проведен във всяка държава.

Правителствените организации и участниците от частния сектор не се включват в ПОБС като партньори с апел за предложения.

7. Финансови изисквания

Тъй като ситуацията в Украйна ще навлезе в третата си година през февруари 2024 г., фокусът върху спешното реагиране отпадна в полза на прехода към по-голяма самостоятелност на засегнатото население. В този контекст и с намаляването на ролята на хуманитарната помощ в много приемащи държави се очаква изискванията на всички партньори да намалее.

Следва да се включат бюджетите на всички партньори по ПОБС, които предоставят закрила и помощ на бежанците. Не следва да се включват бюджетите на страните от ЕС за подпомагане на приемащото население на индивидуално ниво или на ниво домакинство. Само в Молдова следва да се включат дейности, насочени конкретно към членовете на приемащата общност. Извън Молдова част от приемащите общности могат да бъдат включени в дейности на системно ниво, които са насочени към бежанците.

Бюджетът трябва да бъде разбит по сектори и подсектори, ако е приложимо. Бюджетът следва да включва оперативните разходи за персонал и административните разходи и следва да бъде представен в щатски долари.

8. Времева рамка

ПОБС за 2024 г. ще обхваща периода от 1 януари до 31 декември 2024 г. Това е в съответствие с Плана за хуманитарно реагиране (ПХР) за територията на Украйна.

9. Ключови дати за 2024 ПОБС

Крайни срокове	
Август 2023	Първоначално съобщение с параметрите за планиране, шаблоните за подаване на документи и регионалната рамка за мониторинг, споделени с всички партньори за започване на процеса на планиране на ПОБС за 2024 г.

Септември 2023	Семинари на национално равнище и непрекъснати консултации с партньорите относно подаването на проекти в съответствие със стратегическите цели и установените нужди
Началото на октомври 2023	Партньорите представят проектни образци и бюджети за стратегически преглед и съставяне от междуагенционните координатори на ВКБООН на национално ниво.
20 октомври 2023	Подаване на бюджетите на национално ниво, данните за населението и целите спрямо регионалната рамка за мониторинг на Регионалното бюро на ВКБООН за Европа (RBE) за регионално обобщаване и включване в доклада „Глобален хуманитарен преглед“
1 ноември 2023	Подаване на горепосочените елементи от отдела за връзки с обществеността на ВКБООН към ОСНА за „Глобалния хуманитарен преглед“
ноември 2023	Междуведомствените координатори на ВКБООН на национално ниво, след консултация с партньорите, изготвят главите за отделните страни на ПОБС за 2024 г.
декември 2023	Регионалното бюро на ВКБООН за Европа съставя и преглежда пълния проект на РПР и го разпространява за преглед и съгласуване с партньорите на регионално и национално равнище
Края на декември 2023	Финализиране на ПОБС 2024
януари 2024	ПОБС/ХОБ съвместно стартиране (ТВС)